[https://doi.org/10.52058/2708-7530-2021-7\(13\)-133-144](https://doi.org/10.52058/2708-7530-2021-7(13)-133-144)

УДК 352/354-1

Сидоренко Наталя Олегівна кандидат наук з державного управління, доцент кафедри менеджменту, Інститут підготовки кадрів державної служби зайнятості України, вул. Нововокзальна, 17, м. Київ, 03038, тел.: (044) 536-14-85, e-mail: sidnat@ukr.net, <https://orcid.org/0000-0001-8734-9704>

Шкурат Іван Вікторович доктор наук з державного управління, доцент кафедри менеджменту, Інститут підготовки кадрів державної служби зайнятості України, вул. Нововокзальна, 17, м. Київ, 03038, тел.: (044) 536-14 -85, e-mail: ishiva@ukr.net, <https://orcid.org/0000-0002-8810-2890>

МЕХАНІЗМ НАДАННЯ АДМІНІСТРАТИВНИХ ПОСЛУГ: ПОНЯТТЯ, СУТНІСТЬ ТА МІСЦЕ В ПУБЛІЧНОМУ УПРАВЛІННІ

Анотація. В статті розкрито сутність поняття механізму надання адміністративних послуг населенню. З'ясовано, що під адміністративною послугою слід розуміти послугу, яку надає кожний орган державної та місцевої влади на всіх управлінських рівнях та у будь-яких сферах життя громадянського суспільства. Встановлено, що адміністративні послуги виступають своєрідним результатом реалізації уповноваженими суб'єктами функцій в сфері правового визначення прав як фізичних, так і/або юридичних осіб згідно із їх поданням (заявою) найбільш якісним способом. Визначено головні особливості надання адміністративних послуг. Таким чином, практично адміністративну послугу слід вважати своєрідним вольовим двостороннім актом одержувача та надавача послуги, де одні реалізовує власні права, а інші – сприяють (забезпечують) подібну реалізацію.

Розглянуто трактування сутності поняття «механізм». Встановлено, що в основі трактування вітчизняними науковцями терміну «механізм» лежить системно-структурний підхід, а в основі трактування іноземними науковцями терміну «механізм» – функціональний підхід. У процесі дослідження сутності поняття механізму з'ясовано, що під механізмом можна вважати цілий комплекс певних складових частин, пов'язаних між собою та які тісно взаємодіють між собою.

З'ясовано, що під механізмом надання адміністративних послуг населенню варто розуміти систематичність взаємозалежних та упорядкованих елементарних актів реалізації повноважень уповноваженими суб'єктами надання адміністративних послуг згідно із їх поданням (заявою) як фізичних, так і/або юридичних осіб, в результаті чого відбувається набуття, перегляд або припинення прав такої особи. Подібне трактування найбільше корелює із сучасним розвитком публічного управління в Україні.

Встановлено, що механізм надання адміністративних послуг можна розділити на 6 видів (організаційний, політичний, нормативно-правовий,

кадровий, фінансовий та інформаційно-комунікативний). Крім цього з'ясовано, що механізм надання адміністративних послуг є достатньо забезпечений належними нормативно-правовими актами, проте чимала кількість як вітчизняних, так і іноземних теоретичних досліджень свідчать про існування значної кількості проблем в даній сфері.

Ключові слова: сервісна держава, публічні послуги, адміністративні послуги, державні та місцеві органи влади, органи публічної влади, механізм, механізми державного управління, механізм надання адміністративних послуг, організаційний механізм надання адміністративних послуг.

Sydorenko Natalya Olehivna Candidate of Sciences in Public Administration, Associate Professor of The Management Department, Institute of Personnel Training of the State Employment Service of Ukraine, Novovokzalna St., 17, Kyiv, 03038, tel.: (044) 536-14-85, e-mail: sidnat@ukr.net, <https://orcid.org/0000-0001-8734-9704>

Shkurat Ivan Viktorovych Doctor of Science in Public Administration, Associate Professor of Management Department, Institute of Personnel Training of the State Employment Service of Ukraine, Novovokzalna St., 17, Kyiv, 03038, tel.: (044) 536-14-85, e-mail: ishiva@ukr.net, <https://orcid.org/0000-0002-8810-2890>

MECHANISM OF PROVISION OF ADMINISTRATIVE SERVICES: CONCEPT, ESSENCE AND PLACE IN PUBLIC GOVERNANCE

Abstract. The article reveals the essence of the concept of the mechanism of providing administrative services to the population. It was found that administrative service should be understood as a service provided by each state and local authority at all levels of government and in all spheres of civil society. It is established that administrative services are a kind of result of the implementation of authorized entities functions in the field of legal definition of the rights of both individuals and / or legal entities in accordance with their submission (application) in the best way. The main features of providing administrative services are identified. Thus, in practice, an administrative service should be considered a kind of voluntary bilateral act of the recipient and service provider, where some exercise their own rights, and others - promote (provide) such implementation.

The interpretation of the essence of the concept of "mechanism" is considered. It is established that the interpretation of the term "mechanism" by domestic scientists is based on a system-structural approach, and the interpretation of the term "mechanism" by foreign scientists is based on a functional approach. In the process of studying the essence of the concept of mechanism, it became clear that the mechanism can be considered a whole set of certain components that are interconnected and that interact closely with each other.

It was found that the mechanism of providing administrative services to the population should be understood as the system of interdependent and orderly basic acts of exercise of powers by authorized entities providing administrative services in accordance with their submission (application) of both individuals and / or legal

entities. , review or termination of the rights of such person. This interpretation is most correlated with the current development of public administration in Ukraine.

It is established that the mechanism of providing administrative services can be divided into 6 types (organizational, political, regulatory, personnel, financial and information and communication). In addition, it was found that the mechanism of providing administrative services is sufficiently provided by appropriate regulations, but a large number of both domestic and foreign theoretical studies indicate the existence of a significant number of problems in this area.

Keywords: service state, public services, administrative services, state and local authorities, public authorities, mechanism, mechanisms of public administration, mechanism of providing administrative services, organizational mechanism of providing administrative services.

Постановка проблеми. Сучасні дослідження як вітчизняних, так і зарубіжних науковців спрямовані на побудову дієвих механізмів надання адміністративних послуг населенню, які дали б змогу покращити співпрацю між публічними органами влади та громадськістю. Однак, на сьогоднішній день відсутній єдиний оптимальний підхід до організації стабільного механізму надання адміністративних послуг населенню. Беручи до уваги те, що надання адміністративних послуг виступає важливим інструментарієм розвитку територіальних громад, доволі гостро постає дана проблематика, враховуючи ще й реформу децентралізації, яка проводиться в Україні.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Проблематику механізмів загалом та зокрема і у сфері надання адміністративних послуг населенню досліджували такі науковці як Л.І. Абалкін [1], В.Т. Бусел [2], О.М. Буханевич [3], Ю.Д. Древаль [4], Н.І. Ільчанінова [5], А. Кульман [6], А.Б. Лис [7], В.В. Мамонова [8], С.В. Мочерний [9], П.І. Надолішній [10], Л. Приходченко [11], О.Ю. Стоян [13], В. Тимошук [14], О. Федорчак [15], Л.П. Юзьков [16] та інші.

Мета статті: розкрити сутність поняття механізму надання адміністративних послуг населенню та визначити його місце у публічному управлінні в Україні.

Виклад основного матеріалу. На сьогоднішній день Україна докладає чимало зусиль, щоб бути «сервісною» державою, де механізм надання послуг передбачає створення відповідних передумов задля забезпечення гідної життєдіяльності та розвитку будь-якого громадянина. Кожну співпрацю державних та місцевих органів влади із громадянином і суспільством можна віднести до сфери послуг. Під адміністративною послугою слід розуміти послугу, яку надає кожний орган державної та місцевої влади на всіх управлінських рівнях та у будь-яких сферах життя громадянського суспільства. Подібна ідея «сервісної держави» широко поширилася та була практично втілена в роботу органів публічної влади в США та в європейських країнах протягом 1980-1990 років. Процес формування відповідних шаблонів дієвого та якісного обслуговування населення є доволі проблематичним та визначним питанням для України.

Здійснення реформи децентралізації в Україні вимагає ґрунтовного перегляду основних засад взаємозв'язків між державними та місцевими органами влади та громадянським суспільством. Надання органами публічної влади різного роду публічних (адміністративних) послуг населенню вважається сучасним форматом оцінювання подібних взаємозв'язків. Варто зазначити, що на думку деяких дослідників в основі механізму надання публічних (адміністративних) послуг лежить організаційно-правовий механізм, який на сьогоднішній день лишається недостатньо дослідженим та спірним в рамках публічного управління та вимагає наукового перегляду.

Перш за все варто зазначити, що згідно з ч. 1 ст. 1 Закону України «Про адміністративні послуги» адміністративна послуга – це результат здійснення владних повноважень суб'єктом надання адміністративних послуг за заявою фізичної або юридичної особи, спрямований на набуття, зміну чи припинення прав та / або обов'язків такої особи відповідно до закону. Серед суб'єктів надання адміністративної послуги Закон України «Про адміністративні послуги» виділяє й органи місцевого самоврядування та їх посадових осіб [12].

В. Тимошук вважає, що адміністративну послугу можна розглядати у двох аспектах:

а) як публічно-владну діяльність адміністративного органу, спрямовану на забезпечення (юридичне оформлення) умов для реалізації прав фізичної або юридичної особи, яка здійснюється за заявою цієї особи;

б) як результат публічно-владної діяльності адміністративного органу, спрямованої на забезпечення (юридичне оформлення) умов для реалізації суб'єктивних прав фізичної або юридичної особи, яка здійснювалася за заявою особи [14, с. 9].

Беручи до уваги вище зазначене, головними особливостями надання адміністративних послуг є:

– адміністративні послуги є результатом роботи відповідних державних та місцевих органів влади;

– надання адміністративних послуг спрямоване на створення належних передумов задля реалізації прав фізичних і/або юридичних осіб;

– надання адміністративних послуг лише відповідно до заяви чи звернення особи як юридичної, так і фізичної, що пов'язано із забезпеченням головних передумов для виконання їх особистих повноважень з дотриманням визначеного порядку отримання відповідної послуги.

Таким чином, практично адміністративну послугу слід вважати своєрідним вольовим двостороннім актом одержувача та надавача послуги, де одні реалізують власні права, а інші – забезпечують подібну реалізацію.

Надання адміністративних послуг населенню є однією з першорядних функцій органів публічного управління на місцевому рівні. Варто погодитись з думкою О. Буханевича, який стверджує, що лише через кількість та якість послуг, що надаються місцевими органами влади, громадяни в змозі оцінити наскільки ефективно можуть функціонувати ці органи та наскільки в цілому вони можуть задовольняти населення. Відповідно бажаним є такий механізм надання адміністративних послуг, який максимально наблизить цей процес до громади,

забезпечить оптимальну взаємодію суб'єктів надання послуг до споживачів. У своєму дослідженні він описує «процедуру надання адміністративної послуги» та визначає її як нормативно зафіксований порядок надання адміністративної послуги, мета якого полягає в реалізації законних прав та інтересів фізичних/юридичних осіб, що подали звернення. У цій процедурі налічується три етапи:

- 1) документальна фіксація звернення особи з приводу надання послуги;
- 2) обробка запиту та подальше погодження результатів надання послуги;
- 3) видача результату (офіційного документа) та документальна фіксація цього факту.

Кожному етапові відповідають конкретні дії органу публічного управління, на який покладено повноваження щодо вирішення питань відповідного характеру [3, с. 72-73].

Публічне управління досі вважається порівняно новою моделлю організації управління в Україні, що формує сприятливі передумови задля регулювання будь-яких соціально-економічних процесів шляхом забезпечення здійснення впливу на усі галузі життєдіяльності суспільства. В основі публічного управління лежить максимальна відкритість владних органів та контроль зі сторони суспільства, що покликане забезпечити найкраще використання ресурсів при досягненні головної мети держави. У такому аспекті варто розкрити сутність поняття механізму надання адміністративних послуг населенню, адже даний термін неодноразово можна помітити у наукових літературних джерелах.

Термін «механізм» використовується в багатьох суспільствознавчих науках й з повним на це правом має вважатися загальнонауковим. Тлумачні словники «механізм» найчастіше визначають як «внутрішню будову, систему чогонебудь» [4]. Враховуючи це, не можна не погодитись з висловлюванням французького вченого Анрі Кульмана, який наголошував на існуванні величезного числа механізмів, які на його думку, являють собою систему елементів (цілей, функцій, методів, організаційної структури і суб'єктів) та об'єктів управління, в якій відбувається цілеспрямоване перетворення впливу елементів управління на необхідний стан або реакцію об'єктів управління, що має вхідні посилки і результуючу реакцію [6, с.13-14].

Сам термін «механізм» пов'язується з соціальними явищами та процесами, найчастіше характеризується як «внутрішня будова, систему чогонебудь» [2].

Цей термін набув трактування у різних галузях науки через широке розуміння його сутності. Ми погоджуємося з думкою О. Стояна, що у державному управлінні термін "механізм" "...доцільно розглядати з точки зору структурно-організаційного та структурно-функціонального підходів. У першому випадку поняття "механізм" є сукупністю певних складових елементів, що формують організаційний базис певних явищ та процесів. Структурно-функціональний підхід закладає в організаційні основи динамічний рух у процесі реального функціонування. Організаційно-структурні основи механізму визначають суб'єкти та об'єкти державного управління та регулювання, які за своєю природою є носіями статичних ознак, а динамічні зміни виникають на основі комплексу взаємозв'язків і взаємодій між ними" [13].

Юзьков Л. П. виділяє два основні підходи до визначення поняття «механізм» [16]:

– структурно-організаційний підхід за яким механізм характеризується як сукупність певних складових елементів, що створюють організаційну основу певних явищ, процесів, а механізм держави - як «сукупність установ», через які здійснюється «державне керівництво суспільством»:

– структурно-функціональний підхід за яким при визначенні механізму того чи іншого державно-правового інституту (процесу, явища) увага акцентується не тільки на організаційній основі його побудови, але й на його динаміці, реальному функціонуванні.

Категорія "механізм" досить часто зустрічається в науковій економічній літературі, але загальноприйнятого визначення цього терміна, яке розкривало б його сутність та зміст, немає, що викликає неоднозначність у тлумаченні поняття та структурних елементів механізму державно-приватного партнерства. У вітчизняній економіці термін "механізм" був введений Абалкіним Л. у другій половині 60-х років XX ст. Дослідник розглядає "господарський механізм" як економічну категорію в системі виробничих відносин двох підсистем: соціально-економічних та організаційно-економічних [1, с. 15].

Згідно з енциклопедичною працею вітчизняних учених-економістів механізм – це система, пристрій, спосіб, що визначає порядок певного виду діяльності або внутрішній пристрій машини, устаткування тощо – система певних ланок та елементів, що приводить їх у дію [9, с. 355]. Враховуючи даний аспект під механізмом можна вважати цілий комплекс певних складових частин, пов'язаних між собою та які тісно взаємодіють між собою. Отже, в основі трактування вітчизняними науковцями терміну «механізм» лежить системно-структурний підхід.

Щодо Надолішнього П., то він переконаний, що механізм є природною системою. Приходченко Л. стверджує, що це засіб вирішення суперечностей явища чи процесу, послідовна реалізація дій, а Федорчак О. вбачає його у сукупності форм, методів та інструментів управління [10; 11; 15].

Французький дослідник економічних механізмів (у макроекономічному аспекті) Кульман А. визначає механізм як необхідний взаємозв'язок, який виникає між різними економічними явищами. При цьому механізм – це система взаємозв'язків економічних явищ, які виникають за певних умов під впливом початкового імпульсу. Механізм включає певну логічну послідовність елементів, які відображають можливі дії механізму за наявності певного вихідного економічного явища. Складовими елементами механізму завжди одночасно виступає і вихідне явище, і весь процес, який відбувається в інтервалі між ними. Тому економічний механізм визначається або природою вихідного явища, або кінцевим результатом серії явищ [6, с. 12]. Отже, в основі трактування іноземними науковцями терміну «механізм» лежить функціональний підхід.

Беручи до уваги кілька підходів до тлумачення сутності поняття «механізм», всі існуючі механізми, задля їх належного формування, аналізу та покращання, варто поділити на такі доволі розбіжні типи:

1. Механізми – це інструменти, головним завданням яких є досягнення конкретно визначеної мети та цілеспрямовано впливати на будь-який об'єкт чи його середовище за рахунок використання певним чином налагоджених методів управління;

2. Механізми – це системи, які дозволяють подавати проблематичну систему в якості механізму, який віддзеркалює комплекс співпраці усіх підсистем та складових частин системи;

3. Механізми – це процеси, які дають можливість уявляти систематичність певних трансформацій об'єкта зумовлених впливом чинників зовнішнього або внутрішнього середовища та відповідних перемін у становищі об'єкта, на який вони направлені.

У своєму дисертаційному дослідженні А. Лис пропонує введення категорії «механізми державного управління у сфері надання адміністративних послуг населенню», що розуміється як «послідовність взаємопов'язаних і розташованих у певному порядку елементарних актів здійснення владних повноважень суб'єктом надання адміністративних послуг за заявою фізичної або юридичної особи, результатом якої є набуття, зміна чи припинення прав та / або обов'язків такої особи» [7]. Ми вважаємо, що подібне трактування є достатньою мірою абстрактним, в основі якого лежить елементарність актів реалізації повноважень, не зважаючи на те, що досліджуючи вітчизняну нормативно-правову базу можна помітити чимало протиріч, які негативно позначаються на якості надання адміністративних послуг населенню.

Заслуговує на увагу дослідження В. Мамонової [8], в якому розглядається «організаційний механізм надання адміністративних послуг». В її роботі описуються складові елементи цього механізму та дається докладне роз'яснення. На думку автора, організаційний механізм повинен мати комплексний характер, включати такі складові:

- загальна структура управлінських інститутів;
- окремі підсистеми відповідно до різних видів діяльності з власними ресурсами та каналами комунікації [8].

Виходячи з цього В. Мамонова поділяє організаційний механізм надання адміністративних послуг на структурно-організаційну та функціонально-методологічну складові. Структурно-організаційна складова характеризується поєднанням споживачів послуг, які мають визначений перелік законних прав, та надавачів послуг – владних інституцій зі своїми обов'язками, функціями та повноваженнями. Щодо повноважень з надання адміністративних послуг в умовах реформування територіальної організації влади, то вони можуть делегуватись за двома принципами: лінійним та функціональним. Повноваження, делеговані за лінійним принципом передаються повністю зверху вниз та відносяться до повної децентралізації влади, в результаті чого має бути розбудовано розвинені та самодостатні органи місцевого самоврядування [8].

Варто погодитися з думкою Н.І. Ільчанінової, яка стверджує, що термін «механізм надання адміністративних послуг» варто розглядати як нормативно зафіксовану послідовність сервісно-орієнтованих дій органів публічного управління, що відповідають їх компетенції, спрямовані на набуття, зміну або

припинення прав і обов'язків фізичних / юридичних осіб за їх заявою та реалізуються на засадах відкритості, справедливості та відповідальності [5]. На нашу думку, подібне трактування сутності даного поняття найбільше корелює із сучасним розвитком публічного управління в Україні.

На нашу думку, механізм надання адміністративних послуг можна розділити на 6 видів (організаційний, політичний, нормативно-правовий, кадровий, фінансовий та інформаційно-комунікативний), див. рис. 1.

Рис. 1. Види механізмів надання адміністративних послуг населенню *

* власна розробка автора

Розглянемо їх детальніше.

Організаційний механізм надання адміністративних послуг є своєрідним комплексом різноманітних відповідно своєї природи конкретних інструментів, які сприяють організації ефективної діяльності сфери публічних послуг враховуючи зміни суспільних потреб.

Політичний механізм надання адміністративних послуг визначає стратегію формування ефективної політики надання адміністративних послуг.

Нормативно-правовий механізм надання адміністративних послуг покликаний регулювати взаємозв'язки у сфері надання адміністративних послуг через нормативно-правове забезпечення.

Кадровий механізм надання адміністративних послуг визначає міру ефективності та якості надання адміністративних послуг в системі публічного управління. На нашу думку, кадровий механізм надання адміністративних послуг – це здійснювана належними уповноваженими органами публічної влади організована управлінська робота, яка направлена на постійну реалізацію функцій в сфері пошуку, добору та розстановки кадрів, нормативно-правового регулювання та мотивації їх до високопродуктивної роботи, а також надання нормативно-правового захисту.

Фінансовий механізм надання адміністративних послуг пов'язаний з фінансовим забезпеченням системи надання адміністративних послуг населенню.

Даний механізм в процесі реалізації сучасної реформи децентралізації в Україні не зазнав істотних змін, а відтак до сьогоднішнього дня можна спостерігати елементи архаїчної централізованої системи управління, які сповільнюють розвиток адміністративних послуг та зумовлюють погіршення їх якості. Неодноразово процес розрахунку нормативів фінансування адміністративних послуг суб'єктивно не враховує реального бюджетного фінансування, в результаті чого недофінансовуються найважливіші сфери для територіальних громад та відповідно можна спостерігати малоефективне управління бюджетними ресурсами.

Інформаційно-комунікативний механізм надання адміністративних послуг є своєрідним комплексом різноманітних технологій збирання та обробки інформаційних даних, а також вчасне їх надання задля забезпечення ефективного роботи цілої системи надання адміністративних послуг. Крім цього, інформаційний механізм передбачає використання певних систематичних процесів та технологій, за рахунок яких можна впливати на сферу публічних послуг загалом. Враховуючи роль та важливість даного механізму, його варто досліджувати разом із усіма вище наведеними механізмами надання адміністративних послуг.

Крім цього доречно зауважити, що механізм надання адміністративних послуг є достатньо забезпечений належними нормативно-правовими актами, проте чимала кількість як вітчизняних, так і іноземних теоретичних досліджень свідчать про існування значної кількості проблем в даній сфері. Вирішення більшості з таких проблем залежить від фінансування, адже формування бюджетів та внесення будь-яких змін до реалізації фіскальної політики є доволі складним та актуальним питанням. Крім цього, однією із важливих проблем є врахування людського чинника не лише в процесі формування фахового кадрового забезпечення публічних органів, але й в процесі стимулювання громадськості до співробітництва з такими органами, а також забезпечення прийняття участі у розробленні та реалізації управлінських рішень тощо.

Доволі визначним елементом реалізації реформ в Україні є розв'язання кадрової проблеми, зокрема в сфері забезпечення органів місцевої влади висококваліфікованими фахівцями, спроможних швидко вирішувати проблеми, які перед ними виникають. При цьому важливим значенням слід наділити співпрацю між територіальними громадами, оскільки її можна розглядати в якості ефективного засобу розвитку на місцевому рівні, реалізації політики побудови держави на демократичних засадах та з розвиненим місцевим самоврядуванням, що загалом дасть можливість взаємообмінюватися досвідом використання дієвих інструментів надання адміністративних послуг населенню. Стосовно децентралізації влади на державному рівні, то вона повинна бути узгоджена з балансом між незалежністю органів місцевого самоврядування в процесі розв'язання проблем на місцевому рівні та їх реальної відповідальності за наслідки власної роботи.

Висновки. Таким чином, на основі вище зазначеного можна дійти висновку, що адміністративні послуги виступають своєрідним результатом реалізації уповноваженими суб'єктами функцій в сфері правового визначення прав як

фізичних, так і/або юридичних осіб згідно із їх поданням (заявою) найбільш якісним способом. На нашу думку, під механізмом надання адміністративних послуг населенню варто розуміти систематичність взаємозалежних та упорядкованих елементарних актів реалізації повноважень уповноваженими суб'єктами надання адміністративних послуг згідно із їх поданням (заявою) як фізичних, так і/або юридичних осіб, в результаті чого відбувається набуття, перегляд або припинення прав такої особи. Ми вважаємо, що подібне трактування найбільше корелює із сучасним розвитком публічного управління в Україні. Механізм надання адміністративних послуг можна розділити на 6 видів: організаційний, політичний, нормативно-правовий, кадровий, фінансовий та інформаційно-комунікативний. Доцільно також зауважити, що задля зростання ефективності діяльності даного механізму необхідно створити підходящі передумови для розв'язання проблем, які виникають передусім на максимально нижчому рівні.

Література:

1. Абалкин Л.И. Хозяйственный механизм общественных формаций. – М.: Мысль, 1986. – 269 с.
2. Бусел В.Т. Великий тлумачний словник сучасної української мови. – К. : Ірпінь : ВТФ Перун, 2001. – 1440 с.
3. Буханевич О.М. Проблеми надання адміністративних послуг органами місцевого самоврядування // Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. – 2015. – Вип. 14(1). – С. 71-73.
4. Древаль Ю.Д. Механізми державного управління як наукова проблема // Державне будівництво. – 2009. – № 2. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/DeBu_2009_2_4.
5. Ільчанінова Н.І. Механізм надання адміністративних послуг в умовах реформування територіальної організації влади в Україні : автореф. дис. ... к. держ. упр. : 25.00.02. – Миколаїв 2019. – 20 с.
6. Кульман А. Экономические механизмы. М.: Прогресс; Универс, 1993. – 192 с.
7. Лис А.Б. Механізми державного управління процесами надання адміністративних послуг : автореф. дис. канд. наук з держ. упр.: 25.00.02 / Лис Андрій Богданович ; Івано-Франківський Національний технічний університет нафти і газу – Івано-Франківськ, 2016. – 21 с.
8. Мамонова В.В. Організаційний механізм надання адміністративних послуг у громаді в умовах децентралізації // Актуальні проблеми державного управління. – 2015. – № 2. – С. 83-92.
9. Мочерний С.В. Економічна енциклопедія: У трьох томах. Т. 2. – К.: Видавничий центр «Академія», 2001. – 848 с.
10. Надолішній П.І. Теорія та історія державного управління (Опорний конспект лекцій до навчальної дисципліни) : навч. посіб.. – Одеса : ОРІДУ НАДУ, 2006. – 126 с.
11. Приходченко Л. Сутність понять механізмів держави, державного управління та державного регулювання // Актуальні проблеми державного управління. – 2008. – Вип. 3 (35). – С. 61-68.
12. Про адміністративні послуги: Закон України від 06.09.2012 р. № 5203-VI. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/5203-17>.
13. Стоян О.Ю. Теоретичні основи функціонування механізмів державного регулювання розвитку сфери відновлювальної енергетики // Державне управління: удосконалення та розвиток. – 2013. – № 7. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.dy.nayka.com.ua/?op=1&z=811>.

14. Тимошук В. Адміністративні послуги. Швейцарсько-український проект «Підтримка децентралізації в Україні – DESPRO». – Київ : ТОВ «Софія-А», 2012. – 104 с.
15. Федорчак О. Класифікація механізмів державного управління // Демократичне врядування. – 2008 – Вип. 1. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.lvivacademy.com/visnik/zmist.html> -
16. Юзьков Л.П. Государственное управление в политической системе развитого социализма. – К.: Вища шк., 1983. – 156 с.

References:

1. Abalkin, L.I. (1986). *Hozhajstvennyj mehanizm obshhestvennyh formacij [The economic mechanism of social formations]*. Moskva: Mysl' [in Russian].
2. Busel, V.T. (2001). *Velykyj tlumachnyj slovnyk suchasnoi ukrains'koi movy [Large explanatory dictionary of the modern Ukrainian language]*. Kyiv: Irpin' : VTF Perun [in Ukrainian].
3. Bukhanevych, O.M. (2015). Problemy nadання administratyvnykh posluh orhanamy mistsevoho samovriaduvannya [Problems of providing administrative services by local governments]. *Naukovyj visnyk Mizhnarodnoho humanitarnoho universytetu – Scientific Bulletin of the International Humanities University*, 14(1), 71-73 [in Ukrainian].
4. Dreval', Yu.D. (2009). Mekhanizmy derzhavnoho upravlinnia iak naukova problema [Mechanisms of public administration as a scientific problem]. *Derzhavne budivnytstvo – State building*, 2. Retrieved from http://nbuv.gov.ua/UJRN/DeBu_2009_2_4 [in Ukrainian].
5. Il'chaninova, N.I. (2019). Mekhanizm nadання administratyvnykh posluh v umovakh reformuvannya terytorial'noi orhanizatsii vlady v Ukraini [The mechanism of providing administrative services in the conditions of reforming the territorial organization of power in Ukraine]. *Extended abstract of candidate's thesis*. Mykolaiv [in Ukrainian].
6. Kul'man, A. (1993). *Jekonomicheskie mehanizmy [Economic mechanisms]*. Moskva: Progress; Univers [in Russian].
7. Lys, A.B. (2016). Mekhanizmy derzhavnoho upravlinnia protsesamy nadання administratyvnykh posluh [Mechanisms of sovereign management of the processes of providing administrative services]. *Extended abstract of candidate's thesis*. Ivano-Frankivsk [in Ukrainian].
8. Mamonova, V.V. (2015). Orhanizatsijnyj mekhanizm nadання administratyvnykh posluh u hromadi v umovakh detsentralizatsii [Organizational mechanism of providing administrative services to the community in the minds of decentralization]. *Aktual'ni problemy derzhavnoho upravlinnia – Actual problems of sovereign governance*, 2, 83-92 [in Ukrainian].
9. Mochernyj, S.V. (2001). *Ekonomichna entsyklopediia [Economic encyclopedia]*. Kyiv: Vydavnychyj tsentr «Akademiia» [in Ukrainian].
10. Nadolishnij, P.I. (2006). *Teoriia ta istoriia derzhavnoho upravlinnia (Opornyj konspekt leksij do navchal'noi dystsypliny) [Theory and history of sovereign governance (Basic lecture notes for the primary discipline)]*. Odesa : ORIDU NADU [in Ukrainian].
11. Prykhodchenko, L. (2008). Sutnist' poniat' mekhanizmiv derzhavy, derzhavnoho upravlinnia ta derzhavnoho rehuliuвання [Sense of understanding the mechanism of the state, sovereign governance and sovereign regulation]. *Aktual'ni problemy derzhavnoho upravlinnia – Actual problems of sovereign governance*, 3(35), 61-68 [in Ukrainian].
12. Zakon Ukrainy Pro administratyvni posluhy : pryiniaty 06.09.2012 roku № 5203-VI [Law of Ukraine on administrative services from June 6 2012, № 5203-VI]. *Vidomosti Verkhovnoi Rady Ukrainy – Bulletin of Verkhovna Rada of Ukraine*. Retrieved from <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/5203-17> [in Ukrainian].
13. Stoian, O.Yu. (2013). Teoretychni osnovy funktsionuvannya mekhanizmiv derzhavnoho rehuliuвання rozvytku sfery vidnovliuval'noi enerhetyky [Theoretical bases of functioning of mechanisms of state regulation of development of the sphere of renewable energy]. *Derzhavne upravlinnia: udoskonalennia ta rozvytok – Public administration: improvement and development*, 7. Retrieved from <http://www.dy.nayka.com.ua/?op=1&z=811> [in Ukrainian].

14. Tymoschuk, V. (2012). *Administratyvni posluhy [Administrative services]*. Kyiv : TOV «Sofiia-A» [in Ukrainian].
15. Fedorchak, O. (2008). Klasyfikatsiia mekhanizmiv derzhavnoho upravlinnia [Classification of mechanisms of public administration]. *Demokratychnе vriaduvannia – Democratic governance*, 1. Retrieved from <http://www.lvivacademy.com/visnik/zmist.html> - [in Ukrainian].
16. Juz'kov, L.P. (1983). Gosudarstvennoe upravlenie v politicheskoy sisteme razvitogo socializma [*Public administration in the political system of developed socialism*]. Kyiv : Vyscha shk. [in Ukrainian].